

šali kao da spodobu na mrtvom tijelu nije uopće bilo. Tijelo mrtvacu su dodirivali kroz nju i na mjestu baš gdje je ona sjedila. Je li moguće da je vidim samo ja. Od umora i zle noći počeo sam i halucinirati i buncati, pomisli Martin, a onda krene prema njoj.

„Je si li zbog njega došla ovamo“, upita je.

„Nije ona nego on. Zar ne vidiš da je muško“, komentirao je neki čovjek misleći da se obraća njemu.

Martin ga u čudu samo pogleda.

„Tebe nisam ništa pitao“, zareža Martin tako opako da čovjek u tren problijedi, okrene se i pobježe.

„Jesam“, reče spodoba smrt kroz smijeshak kada se Martin opet okrenu prema njoj.

Sada kada sam upoznao smrt mogu i ja umrijeti, pomisli Martin.

„Doći će i tvoje vrijeme“, progovori smrt kao da je pročitala Martinove misli, „samo tada nećeš biti tako samouvjeren“.

Martin ne reče ništa, samo je pogleda i ode s tog mjesta.

Došao je radi sajma, ali poslije svega proživljenog protekle noći i toga jutra, sada ga sajam uopće više nije zanimao. Tumarao je Duvnom od jednog mjesta do drugog, jeo, pio, sve ne bi li nekako odagnao sumorne misli i crne slutnje, no bez imalo uspjeha. Pomišljao je da ostane u Duvnu i prenoći, pa tek ujutro kada se dobro naspava krene nazad kući, ta noćas ni oka nije sklopio, a k tome još kakve traume je preživio, mora se malo i odmoriti, ta i on je ljudsko biće pa makar on bio i Martin Hrabren, ali nešto mu nikako nije dalo mira, sve ga je gonilo i nešto mu govorilo da ide pa je na kraju pustio i u sam sumrak se zaputi iz Duvna u svoje Kukavice.

Put mu je protekao uglavnom mirno, čak je na jednom mjestu malo i otkunjao.

U samu zoru izbio je na brdo nasuprot Kukavica. Sjest ću na kamen, malo se odmarati uživajući u prekrasnom pogledu, predložim sebi. U daljini se nazirao Kupres, a

tamo prijeko zrcalilo se prekrasno sa sjeverne strane jelovom šumom obraslo gorsko oko, Kukavičko jezero. Nigdje na svijetu nije tako lijepo kao ovdje, pomisli. U slijedećem trenutku opet ugleda spodobu smrt kako sjedi na nekoj stijeni na ivici duboke provalije.

Ova me se stvarno neće lako okaniti, pomisli. Nakon kratkog snebivanja odluči joj opet prići.

„Hoćeš li mi i sada reći da me ne progostiš“, upita kada je došao do nje.

„Hoću“.

„Što onda radiš ovdje?“

„Čekam.“

„Koga?“

„Tebe.“

„Koga si čekala jučer u Duvnu?“

„Tebe nisam.“

„Pa što si onda radila u Duvnu?“

„Cijelo vrijeme sam se pitala što ti radiš u Duvnu, a znala sam da te jutros trebam sačekati ovdje“, odgovori spodoba smrt sa smiješkom.

„A što ćeš mi učiniti? Što uopće ti meni možeš učiniti,“ posprdno se naceri Martin Hrabren unoseći joj se u lice. Htio joj se narugati kako bi joj time pokazao da je se uopće ne boji.

„Ja ne trebam nikome ništa učiniti. Svatko sam dođe k meni.“

„E ja neću“, izazivao je Martin.

„Hoćeš i ti“, spodoba smrt će opet sa smiješkom.

„E, neću. Ja Martin Hrabren iz sela Kukavica nikada i nikome nisam išao pa neću ni tebi“, žestio se dalje Martin.

„Hoćeš i ti Martine Hrabren. K meni svatko dolazi sam. I ti ćeš Martine Hrabrene sam doći k meni. Zapravo, već si došao.“

„Nisam i neću“, viknu Martin Hrabren na spodobu smrt i kao mahnit jurnu na nju.

Tek nakon što je proletio kroz njezinu prazninu, postao je svjestan što je učinio i što se zapravo dogodilo.

No, za sve je bilo kasno, a za njega Martina Hrabrena i prekasno.

U žrvnju

»Tata, ja bih na utakmicu Hrvatskog bojovnika! Možemo usput posjetiti i tetu Miru.«

»Sine, znaš li ti gdje igra Hrvatski bojovnik? To ti je...«

»Znam gdje je to!«

»A onda zbog čega ići gledati baš njega? Otkad si ti promijenio momčad za koju navijaš? Uz to, daleko je to, nađi nekog bližeg!«

»Pričao mi o njemu onaj tvoj iz HSP-a. On kaže...«

»Stani. Moja stranka nije HSP. Ne miješaj to. I okani se bavljenja politikom.«

»Baš me briga za stranke. A politike ću se okaniti kad se ona okani tebe. Onaj glupavi Zlatko mi sav sretan reče da bi ti mogao u tamnicu.«

»Vas dvojica pustite priču po strani, ručak jel«, čuo se glas iz kuhinje.

Ićan je ostao sjedeći. Svojim starim dobrim kanalima načuo je već i on o tome. Uprli su sve sile strpati ga iza rešetaka i onemogućiti njegovo političko djelovanje. Nije im bilo dosta što su ga lažno optužili, sada još i to! Kamo ide ova zemlja i kakva je budućnost naše djece?

A mogao je sve to izbjeći. Odbio je niže-razredne službenike međunarodne zajednice koji su mu pokušavali predočiti put kojim treba ići. Za uzvrat bi dobio neometanu politički karijeru i, razumije se, mnoštvo prilika za stjecanje bogatstva. Ovako ne može otići ni do sestre, odnosno ne može pogleda-

ti utakmicu koju sin želi. Sve je dobro dok mu može pružiti neke druge, jednostavnije stvari. Koliko ih je koji ni to ne mogu iz raznoraznih razloga. Tako mu je teško vidjeti one koji su bez bilo kakve krivice najureni iz politike. Ostavši bez radnih mjesta neki se nisu uspjeli vratiti na ona stara ili druga slična njima. Briga Međunarodne zajednice za to! Njoj je najvažnije da je postigla svoj cilj.

»Hoćeš li ti doći ili da mi počnemo? Ohladit će se.«

»Samo vi počnite. Nisam nešto gladan.«

Ako bi otišao do Georga, možda bi se sve popravilo? On vedri i oblači u sjeni. Vi-

đali su ga u određenim stanovima u kasno doba noći. Samo, to je značilo da su oni morali mijenjati svoja politička uvjerenja. A ja to ne mogu. Ne mogu ni to da nekoga molim za ono na što imam potpuno pravo. Ljudi su me demokratski izabrali i traže od mene da zastupam njihove probitke. A ja sam ograničen u tome. Najprije su me optužili, kao i neke druge, a sada me žele lišiti slobode. To što ništa nije dokazano, nikoga nije briga. Nazvat ću Blaža da vidim što on misli.

»Čime ti razbijaš glavu? Otkaçi ih. Radi svoj posao.«

»Ma, ne može to tek tako. Jedna stvar povlači za sobom drugu. Mogu ja njih otkaçiti, mogu im svašta reći, ali što onda? Mislim da jedva čekaju da to učinim. Imaju već svog kandidata koji će stvari povesti u smjeru koji oni priželjkuju.«

»Neka vodi. Ako je narod glup, ići će za njim, ako nije, ostat će sam. Ne sačuvaš li sebe, ne ćeš sačuvati ni narod.«

»Neka, neka, ipak ću ja pokušati. Ako i odem koji dan u tamnicu, nije to ništa. Ta i tamnica je za ljude.«

»Slušaj ti mene! Odeš li u tamnicu, teško ćeš se iz nje iščupati. Nego, gledaj ti da ne odeš u nju. Drugo, zbog čega me ponovno zoveš s mobitela? Zar ne osjećaš da nas prisluškuju? Odjekuju nam glasovi kao u nekoj staroj kanti. Što više jednom ne kupe pravu opremu pa nas počnu prisluškivati kako Bog zapovijeda!?»

»Briga me tko sluša i tko ne sluša. Ja sve ovo i javno zastupam, istina malo drukčijim riječima. Dođi da popijemo koju.«

»Nemam vremena sada. Javit ću ti kad mognem. Ajde, Bog!«

Ićan je opet ostao sam sa svojim mislima. Puno upitnika. Treba misliti na obitelj, na sebe, na narod, na mnogo toga. A put nije tako vidljiv. Svaki potez ima svoje nedostatke.

»Tata, s tobom nešto zbilja nije u redu. Ne ćeš da jedeš, ozbiljan si, buljiš u te novine...«

»Ne buljim ni u kakve novine, razmišljam, a jest ću kasnije.«

»Dobro, što se odmah ljutiš!? Vidiš da nisi u redu. Nego, ja bih trebao otići kod prijatelja. Brzo ću se vratiti.«

»A jesi li ispisao domaće uratke«, začu se iz kuhinje.

»Jesam. A i nije bilo nešto posebno.«

»Svejedno. Bolje bi ti bilo da malo više učiš.«

Odmahnuo je rukom i izišao. Njih dvoje su ostali sami.

Manda je sjela kraj muža. Promatrala ga je nekoliko trenutaka.

»Dijete stvarno ima pravo. S tobom nešto nije u redu. Razbij te misli, ništa ti one ne će pomoći.«

»A zar i ti nisi govorila...«

»Jesam, govorila sam, ali što se tu može.

Briga ti ništa ne će pomoći. Ako do sada nisi razmislio i ako ti do sada nije jasno, nikada ti jasno ne će ni biti. Ti si samo kotačić u golemom ustroju. A oni to znaju. Toliko...«

»Ne može to tako jednostavno. Ti misliš...«

»Opet žuriš. Ništa ne mislim nego ti kažem. Toliko koliko uspiješ u sebi pomiriti svoje želje i svoje mogućnosti, toliko si jak. Ostalo je samo priča.«

»Vidi, vidi, nešto smo pametni danas.«

»Samo ti budi zajedljiv. Sjetit ćeš se ti ovih mojih riječi.«

»Hajde, hajde! Imam već nešto smišljeno u glavi. Ispričat ću ti o tome kasnije. Upali televizor da čujemo vijesti.«

»... međunarodni predstavnik kaže da to više ne će moći ići tako. Korupcija je zahvatila duboke korijene u našoj državi. Strani suci pomoći će domaćem pravosuđu uhapsiti sve one koji su se kroz protekle godine ogriježili o zakon. Preduslov je to za ulazak u...«

Čitavom rukom poklopio je daljinski upravljač. Tuf, nova slika! Gledateljstvo se kidalo od smijeha, dok su klaunovi izvodili svoje smiješne točke. Lavovi i razne druge divlje životinje čekale su svoj red.

Bajka

o gradu lijevih cipela

Ovu priču sam doznao od svog dobrog poznanika iz kladionice. On za nju tvrdi da je istinita. Ja mu ipak ne vjerujem, zato sam je nazvao bajkom.

Moj poznanik je zanimljiva osoba. Stranac je, Paolo, ne znam je li Talijan ili Španjolac. Možete ga svake nedjelje vidjeti u crkvi, često u šetnji pored rijeke ili prema Brijegu. Upoznao sam ga u kafiću pored Williams-a, tu smo se počeli zajedno kladiti. On bi obrađivao talijansku, španjolsku, portugalsku i južnoameričke lige, a ja balkanske i ostale europske. Nismo razgovarali o privatnim temama, zapravo prvi naš razgovor izvan listića i koeficijenata bio je o našim općinskim izborima, kada mi je i ispričao ovu priču.

Monte Largo

Priča se događa u jednoj južnoameričkoj zemlji, njezinom malom gradu Monte LARGU. Živopisan je to gradić, smješten na obali rijeke, a podno brda koje se kao i grad zove Monte Largo. Na brdu ponad grada dominira velika zavjetna crkva sa karizmatičnim svećenikom, kojima (i crkvi i svećeniku) tokom cijele godine hodočaste brojni vjernici, turisti i radoznalci. Ljudi u Monte LARGU su pobožni i radišni. U nekim su stvarima čudni, vole svoje kuće i dvorišta iznijeti što bliže cesti, pa su ulice u gradu tijesne i uske. To posebno u danima kada je grad pun veselih hodočasničkih autobusa sa likom Miki Mau-

Nakladnik:

Ogranak Matice hrvatske Široki Brijeg

Za nakladnika:

Predrag Kožul

Glavni urednik:

Gojko Jelić

Uredništvo:

Ivo Čolak

Ante Čužić

Ivan Dugandžić

Gojko Jelić

Blanka Kraljević

Ivan Mikulić

Željka Šaravanja

Andrija Zeljko

Tisak:

SUTON d.o.o. Široki Brijeg

Adresa uredništva:

Trg Gojka Šuška bb, 88 220 Široki Brijeg

Telefon i telefaks: +387(0)39/706-596

E-pošta: matica.hrvatska.sb@tel.net.ba

Žiro račun:

UniCredit Bank d.d. Mostar 3382202200598610

Identifikacijski broj:

427213120000

Rukopisi se ne vraćaju.

Naklada:

1.000 primjeraka

Rješenjem Ministarstva obrazovanja, znanosti, kulture i športa Federacije Bosne i Hercegovine broj 02-15-398/02 časopis je oslobođen od poreza na promet proizvoda i usluga.

KAZALO

Sanijela Matković

Fra Didak Buntić moralna institucija.....8

Miro Bošnjak

I treći put obnovljena Gimnazija baština

je fra Didaka Buntića 12

Miljenko Karačić

Danas nema fra Didaka u hrvatskoj

politici 16

Predrag Naletilić Cobra

Vjerovao je u narod i Hercegovinu..... 21

Ante Marić

Širokobriješki dućani..... 28

Gojko Jelić

Obitelj Adama Topića..... 31

Serafin Hrkać

Širokobriješka kotlina godine 1743. 34

Tomislav Čužić

Foto povijest Lištice..... 42

Mile Lasić

Crnolokvanski politički uznici 52

Blanka Kraljević

Tomica Penavić 1921. – 1945. 64

Gojko Jelić

Dr. Teofil Slišković 67

Zdenko Jurilj

Mesić u filmu hvalio Hercegovce. 70

Blanka Kraljević

Biseri usmene književnosti 78

Drago Martinović

Manje interneta, više razgovora

s roditeljima 88

Damir Pešorda

Pet zapisa iz Hercegovine..... 92

Ljilja Leko

Eno ga 100

Andrija Zeljko

Asle imaš pune gaće buva?! 102

Grgo Mikulić

Priča o Martinu Hrabrenu i

spodobi smrt..... 106

Miljenko Stojić

U žrvnju 111

Dubravko Bagarić

Bajka o gradu lijevih cipela 113

Marinko Čavar

Aforizmi..... 116

Marinko Čavar

Na drugi način 117

Gojko Jelić

Natječaj Rapsodovim stopama 119

Franjo Skoko

Anđeli 120

Antonio Musa

Papa..... 121

Mladen Rozić

Moj susjed * Osmijeh novom danu..... 122

Katica Mustapić- Šantić

Čežnja 123

Miljenko Stojić

Vremena neka bivša 124

Mile Lasić

Na Golgoti * Biti čovjek 125

Miro Naletilić

Zaslužuješ boljeg 126

Ines Lasić

Zahvalna pjesma

* Moja Hercegovina 127

Blagica Bevanda

Slutnja * Prizor 128

Magdalena Vukoja

Otkupljena 129

Gojko Jelić

Nakladnička djelatnost..... 132

Ivo Čolak

In memoriam:

Prof. dr. sc. Pero Marijanović 140

Gojko Jelić

In memoriam: fra Mladen Hrkać 142

Željka Šaravanja

Od broja do broja 146